

Elarbeten vid Merlänna

L982:7334, L1982:7335, L1984:6161

Söderlänna 7:1

Länna socken

Strängnäs kommun

Södermanland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-60904 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Södermanlands län med
platsen för undersökningen markerad i rött.*

© 2022 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2022:15

Författare	Tomas Ekman
Grafisk form	Sabina Larsson
Omslagsfoto	Kall men vacker decemberdag i fält.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2022:15

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Elarbeten vid Merlänna

L982:7334, L1982:7335, L1984:6161

Söderlänna 7:1

Länna socken

Strängnäs kommun

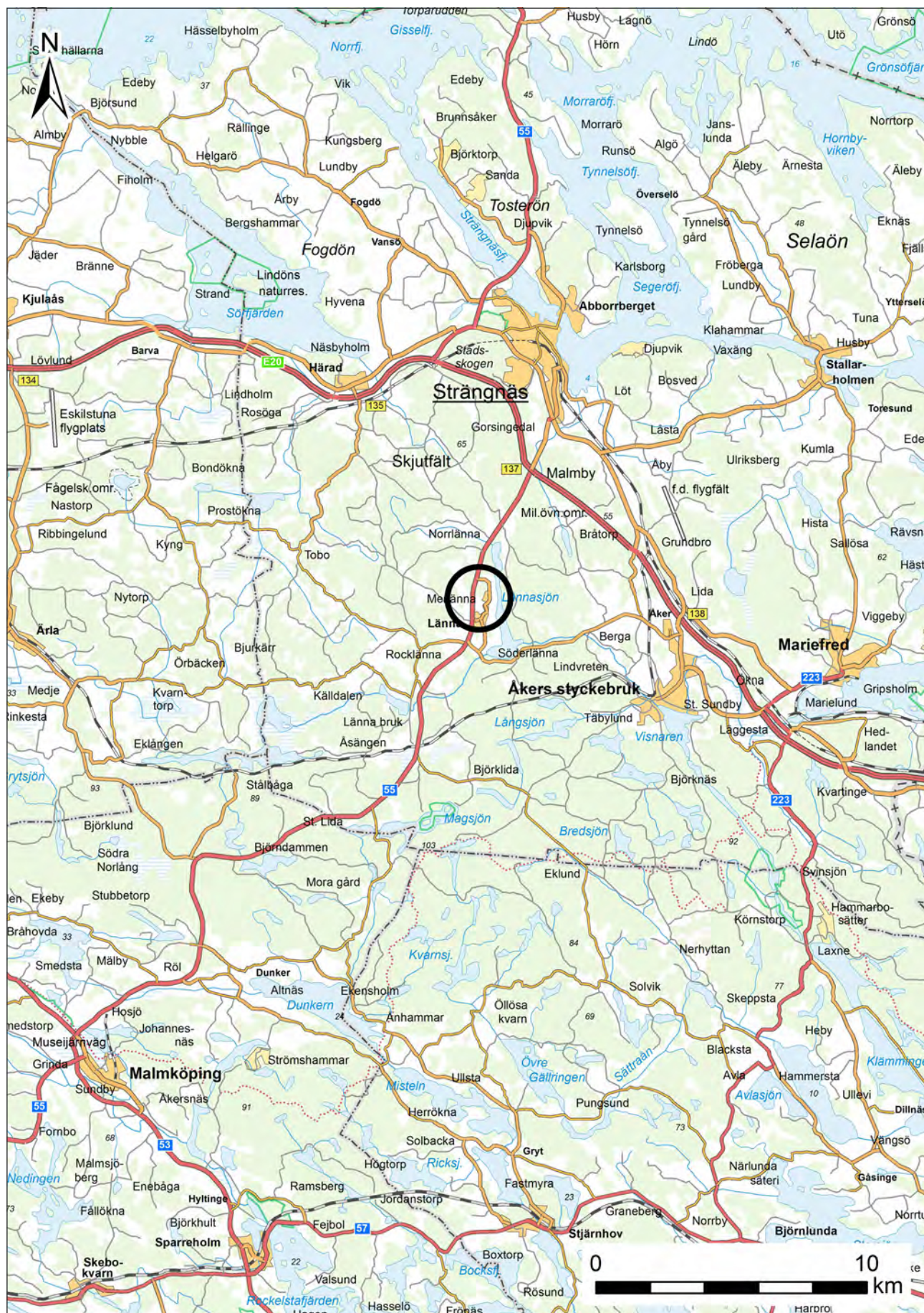
Södermanland

Tomas Ekman

Lst dnr 431-4499-2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och målgrupper	7
Metod och genomförande	7
Resultat	10
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	10
Referenser	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12

Figur 1. Karta över trakterna söder om Strängnäs. Platsen för undersökningen är markerad med svart ring. Skala 1:250 000.

SAMMANFATTNING

Vattenfall Eldistribution AB planerade förbättringar inom elnätet vid Merlänna i Strängnäs kommun. Arkeologgruppen AB har genomfört schaktningsövervakning i anslutning till tre fornlämningar: L1984:6161 (gravfält), L1982:7334 (boplats) och L1982:7335 (boplats). Arbetsområdet utgjordes av plöjd åkermark. Inga fornlämningar berördes vid schaktningen.

INLEDNING

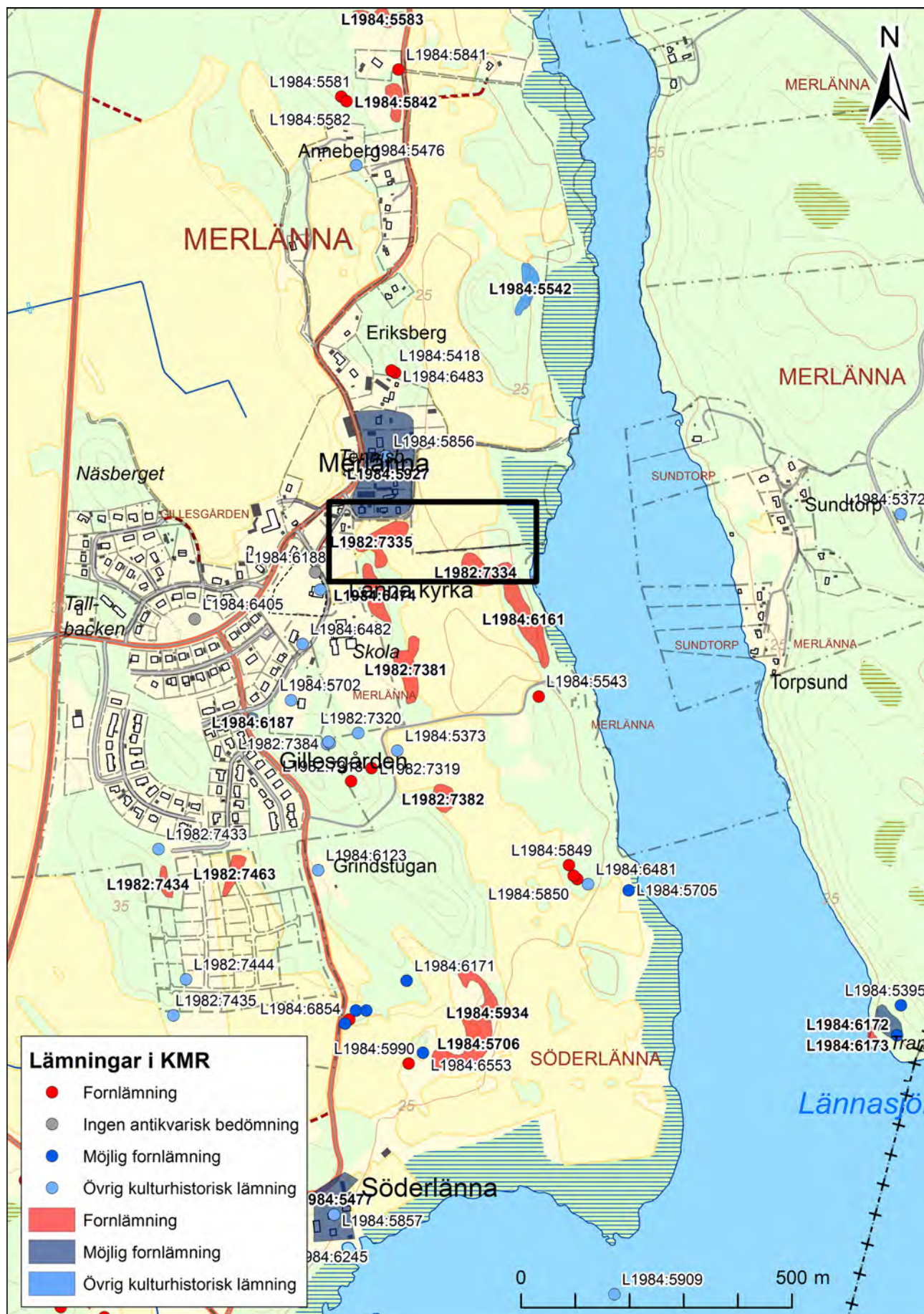
Med anledning av planerade arbeten av Vattenfall Eldistribution vid Merlänna i Strängnäs kommun, har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Arbetena omfattade förläggning av ny elkabel, anläggning av ny transformatorstation samt raser av befintlig luftledning. Planerat arbetsområde berörde delar av fornlämningsområdena för fornlämningarna L1984:6161 (gravfält), L1982:7334 (boplats) och L1982:7335 (boplats). Uppdraget utfördes efter beslut 2021-08-24 av Länsstyrelsen i Södermanlands län. Kostnadsansvaret bars av Vattenfall Eldistribution AB.

BAKGRUND OCH KULTURMILJÖ

Byarna Norrlänna, Merlänna och Söderlänna ligger alla längs den västra stranden av den långsmala Lännsjön. De tillhör Länna socken som numera ingår i Strängnäs kommun. Samtliga tre byar nämns i Vårfruberga klostors jordebok, upprättad cirka år 1240. Ägandet inom byarna domineras sedan under medeltiden av Vårfruberga kloster och Strängnäs domkyrkoförsamling (Lovén 2020, s. 98–105). Merlänna är kyrkby inom Länna församling.

Området är rikt på fornlämningar. Det ligger 25–40 meter över havet och dess högsta delar var med andra ord tillgängliga för bosättning redan under den senare delen av stenåldern. Lösfynd av bergartsyxor har gjorts inom närområdet. Vid den aktuella exploateringen berördes fornlämningsområdena till tre fornlämningar. Gravfältet L1984:616 innefattar en hög, ett röse och sex runda stensättningar. Boplatserna L1982:7334 och L1982:7335 upptäcktes båda vid en arkeologisk utredning år 2013 (Grusmark 2013). Båda innehöll tunna kulturlager samt enstaka anläggningar av boplatsskaraktär.

Omedelbart norr om det nu aktuella arbetsområdet återfinns Merlänna bytomt. Den är registrerad som L1984:5927, men klassificeras som möjlig fornlämning då den fortfarande är bebodd.

Figur 2. Karta som visar platsen för den övervakade sträckan. Skala 1:10 000.

SYFTE OCH MÅLGRUPPER

Syftet med den arkeologiska schaktningsövervakningen är att följa schaktningens gång. Om äldre lämningar framkommer undersöks och dokumenteras dessa inom de delar som berörs av exploateringen. Detta gäller mindre komplicerade lämningar. Om mer komplicerade lämningar skulle framkomma kontaktas Länsstyrelsen för diskussion och beslut om hur lämningarna ska hanteras. Uppdraget dokumenteras i en rapport vars främsta målgrupper är Länsstyrelsen och företagaren.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Arbetsområdet utgjordes av plöjd åkermark. Schaktningen utfördes med kabelskopa vilket gav cirka halvmeterbreda schakt. Arbetet skedde under kontinuerlig övervakning i arbetsområdets västra del. På höjden i den östra delen hade arbetsplanen förändrats. Den nya kabeln kunde tryckas in i ett befintligt kabelrör vilket gjorde att schaktning kunde undvikas där (se figur 3).

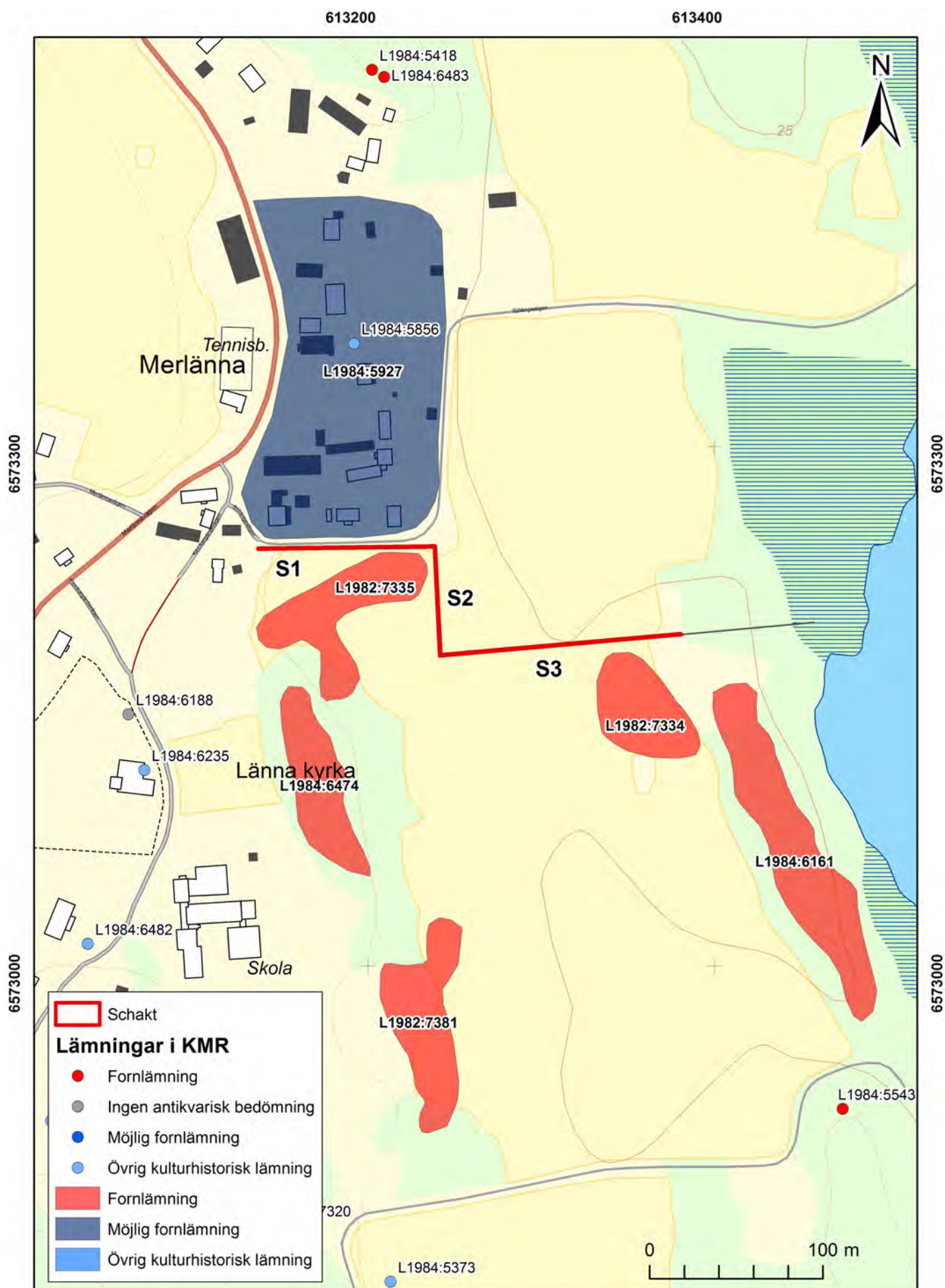
Uppdraget utfördes under vintriga förhållanden. Tjälén hade dock inte hunnit få fäste i åkermarken och förhållandena får anses som acceptabla.

Hela sträckan omfattade sammanlagt cirka 310 löpmeter. För att förtydliga redovisningen har den delats in i delsträckorna 1–3 (se figur 4). Extensiv övervakning tillämpades inom sträcka 3, förutom när fornlämningen L1982:7334 passerades. Schaktdjupet var cirka 1 meter.

Dokumentation av arbetet skedde i text och foto. Inmätning gjordes manuellt och har senare digitaliserats.

Figur 3. Första skoptaget. Till vänster Merlänna by. I bakgrunden till höger syns höjdpunkt där övervakningen avslutades.

Figur 4. Plan som visar arbetsområdet med delsträcka 1–3 markerade. Skala 1:3 000.

RESULTAT

I arbetsområdets västra del (sträcka 1) lades kabelschaktet i dikeskanten mellan åkern och den norr därom befintliga lokalvägen. Grundmaterialet var lera som på några ställen var uppblandat med grus. Nära vinkeln mot sträcka 2 fanns ett stort inslag av sprängsten, liksom där transformatorstationen skulle placeras. Hela sträcka 1 var påverkad av väganläggning och eventuellt andra markarbeten.

Sträcka 2 gick rakt söderut från platsen för transformatorstationen till den befintliga luftledningen. Ploglagret var här 0,35–0,40 meter djupt och under detta följde lera.

Sträcka 3 följde luftledningen österut till höjdområdet som skilde åkermarken från Lännasjön. Kabeln förlades till befintligt kabelrör cirka 10 meter väster om åkerkanten. Övervakning skedde enbart när boplatsen L1982:7334 passerades. Ploglager och jordart som på sträcka 2.

Inga fornlämningar berördes inom någon av delsträckorna.

UTVÄRDERING AV RESULTATEN I FÖRHÅLLANDE TILL UNDERSÖKNINGSPLANEN

Ledningssträckningen var väl anpassad till befintliga fornlämningar vilket gjorde att ingen av fornlämningarna skadades. Inga avvikelser från undersökningsplanen gjordes, förutom att en del av ledningen kunde förläggas till befintligt kabelrör.

REFERENSER

Tryckta källor

Grusmark, C. 2013. *Gravar och boplatsslämningar i Merlänna*. Arkeologisk utredning. UV Rapport 2013:83

Lovén, C. 2020. *Åkers härad och Strängnäs stad*. Södermanland band 2. Det Medeltida Sverige.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Län	Södermanland
Kommun	Strängnäs
Landskap	Södermanland
Socken	Länna
Fastighet	Söderlänna 7:1

Fornlämningsnummer	L1982:7334, L1982:7335, L1984:6161
Lämningstyp	Boplats, boplats, gravfält
Datering	

Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2021-08-24, förnyelse av äldre beslut 2018-09-10
Länsstyrelsens diarienummer	431-4499-2018
Uppdragsnummer i Fornreg	201801332
Arkeologgruppens projektnummer	P21051

Projektledare	Tomas Ekman
Fältpersonal	Tomas Ekman

Undersökningstid	2021-12-06
Undersökt yta	155 m ²
Inmätningsteknik	Manuell, senare digitaliserad
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd påträffades.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2022:15

